

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ АБІТУРІЄНТІВ ДО ВСТУПУ У ВНЗ

Матеріали
VII міжрегіонального семінару

КИЇВ 2012

УДК 378. 141/141.5 (082)

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ АБІТУРІЄНТІВ ДО ВСТУПУ У
ВНЗ: МАТЕРІАЛИ VII МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СЕМІНАРУ. – К. :
НАУ, 2012. – 148 с.**

До збірника увійшли матеріали доповідей семінару, в яких висвітлено основні методи роботи щодо впровадження новітніх технологій в тестування. Пропонується методика використання тестових завдань, впровадження якої в навчальний процес дозволяє ефективно перевірити відповідність знань та умінь учнів програмовим вимогам, оцінити рівень навчальних досягнень слухачів, оцінити ступінь підготовленості випускників ЗНЗ до подальшого навчання у ВНЗ. Відображено реальний досвід, подано рекомендації щодо вдосконалення методики та методологічних підходів до викладання навчальних дисциплін.

Рекомендовано викладачам та учням загальноосвітніх навчальних закладів, слухачам підготовчих курсів.

Редакційна колегія:

Н. П. Муранова – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри базових і спеціальних дисциплін ІДП НАУ (*головний редактор*).

С. І. Черіпко – начальник навчально-методичного відділу ІДП НАУ (*відповідальний секретар*).

О. Є. Бугайов – кандидат технічних наук, доцент кафедри іноземних мов за фахом НАУ;

Т. М. Засекіна. – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії математичної та фізичної освіти Інституту педагогіки НАПНУ.

С. А. Яременко – кандидат філологічних наук, доцент кафедри українознавства НАУ.

Рекомендовано до друку науково-методично-редакційною радою Інституту доуніверситетської підготовки Національного авіаційного університету (протокол № 2 від 30.04.2012 р.)

Н.П. Муранова,
к.пед.н., доцент, завідувач
кафедри базових і спеціальних дисциплін
ІДП НАУ, м. Київ

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА УНІВЕРСИТЕТУ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті проаналізовано результати профорієнтаційної роботи Національного авіаційного університету, визначено фактори і причини впливу набору абітурієнтів на I курс, представлено аналіз якості знань та умінь вступників, визначено перспективи подальшого її розвитку.

Ключові слова: *профорієнтаційна робота, професійна інформація, професійна консультація, професійна діагностика, професійна адаптація, професійний відбір.*

В останні роки відбулись суттєві зміни в суспільно-економічному житті України. Зміна пріоритетів, перехід до ринкових відносин, виникнення ринку праці вимагають нової концепції профорієнтації як невід'ємної ланки системи відтворення трудових ресурсів. Проблеми підвищення ефективності профорієнтаційної діяльності актуальні для будь-якої соціально-економічної формації, як для суспільства в цілому, так і для окремої людини. На сьогодні важливим соціальним та економічним завданням є послідовний розвиток державної системи професійної орієнтації населення, що забезпечує всім громадянам рівні можливості в отриманні профорієнтаційних послуг.

Актуальність визначеної проблеми окреслена Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. за № 842 «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення».

Метою даної статті є: **вивчення** стану профорієнтаційної роботи в Національному авіаційному університеті (далі – Університет); **аналіз** факторів і причин, які впливають на її якість; **визначення** шляхів її подальшого розвитку та вдосконалення.

Професійна орієнтація – це система заходів, спрямована на забезпечення активного, свідомого професійного самовизначення та становлення особистості з урахуванням її можливостей та індивідуальних особливостей і кон'юнктури ринку праці для повноцінної самореалізації в професійній діяльності.

Структурні елементи професійної орієнтації

Схема 1

Професійна орієнтація абітурієнтів за змістовими напрямками функціонування має такі структурні елементи:

- **професійна інформація** – документовані або публічно оголошені відомості про трудову діяльність та її роль в професійному самовизначенні особи, інформація про стан, потребу і динаміку ринку праці, зміст та перспективи розвитку сучасних професій і вимоги до особи, форми та умови оволодіння ними, можливості професійно-кваліфікаційного зростання і побудови кар'єри, що спрямована на формування професійних інтересів, намірів та мотивації особи щодо вибору або зміни виду трудової діяльності, професії, кваліфікації, роботи;
- **професійна консультація** – організована взаємодія фахівця з професійної орієнтації та особи, яка

отримує послугу, спрямовану на оптимізацію її професійного самовизначення на основі виявлення індивідуально-психологічних характеристик, особливостей життєвих ситуацій, професійних інтересів, нахилів, стану здоров'я та з урахуванням потреби ринку праці;

- **професійна діагностика** – вивчення характерних особливостей особистості: ціннісні орієнтації, інтереси, потреби, нахили, здібності, професійні наміри, професійної спрямованості, рис характеру, темпераменту, стану здоров'я.
- **професійний відбір** – науково обґрунтована система заходів, що створює умови для встановлення професійної придатності особи до провадження конкретних видів професійної діяльності та посад згідно з нормативними вимогами і конкретним робочим місцем;
- **професійна адаптація** – науково обґрунтована система заходів, що забезпечує входження, оволодіння та досягнення особою професійної майстерності у конкретному виді професійної діяльності на конкретному робочому місці.

(Електронний ресурс: <http://buklib.net>)

Не набули в Університеті належного розвитку елементи профорієнтаційної роботи, такі, як професійна діагностика, професійний відбір та професійна адаптація.

Проаналізуємо профроботу Університету у період із 10.01.2010 року по 30.01.2012 року. Його особливість полягає в складній демографічній ситуації в Україні, визначеній малою кількістю випускників загальноосвітніх навчальних закладів, а саме близько 195 тисяч у 2011 р. У цей термін керівництвом Університету було поставлено завдання перед навчальними інститутами (факультетами) про розроблення ефективних заходів щодо активізації профорієнтаційної роботи та здійснення планового набору випускників навчальних закладів на I курс Університету.

Діяльність Університету в системі профорієнтаційної роботи

Схема 2

Розглянемо реалізацію вищезазначених структурних елементів у системі профорієнтаційної роботи в контексті визначеного завдання в Університеті за 2011 рік, що здійснювалася завдяки тісній співпраці з місцевими органами державної виконавчої влади, обласними (районними) управліннями освіти, районними, (міськими) центрами зайнятості, науково-методичними центрами, навчальними закладами I-II рівня акредитації.

У вищезазначений термін Інститутом доуніверситетської підготовки було ініційовано, організовано та проведено таку кількість університетських **профконсультацій** із залученням навчальних інститутів (факультетів) у формі:

- «Ярмарок професій» на базі районних (міських) центрів зайнятості – 35;
- Міжнародних та вітчизняних освітянських виставок – 11;
- Дні відкритих дверей Університету в м. Києві та регіонах України – 12;
- Презентація діяльності Університету у ЗНЗ м. Києва – 184;
- Презентація діяльності Університету у закладах профтехосвіти, коледжах, технікумах м. Києва – 68;
- Участь у святі Першого та Останнього дзвоників – 82;
- Екскурсії школярів до Університету – 18;
- Круглі столи з працівниками центрів зайнятості та відділів освіти – 5;
- Рекламне інформування відділів освіти та ЗНЗ м. Києва – 12;
- Залучення учнів ЗНЗ Солом'янського та Святошинського районів м. Києва до виховних заходів на базі ЦКМ НАУ – 9;
- Профорієнтаційних відряджень у регіони України – 181;
- Зустрічі з батьками випускників – 11;
- Зустріч ректора, першого проректора Університету з керівниками ЗНЗ та представниками шкільного учнівського самоврядування, з якими підписано угоди про співробітництво;
- Кількість діючих угод про співробітництво – 181;
- Вручено подяки ректора педагогічним колективам ЗНЗ за якісну підготовку випускників, які успішно вступили на I курс у 2011 році – 151.

Активно здійснювалася профорієнтаційна робота нового формату, а саме з використанням створених **мобільних центрів профорієнтації**, що дозволило учнівській молоді отримати інформацію про освітні послуги Університету, підвищити їх інтерес до процесу вибору професії, сформулювати зацікавленість у глибокому вивченні різних аспектів професійної діяльності. Школярі мали можливість дізнатися про світ професій, правила вибору професії, їх актуальність та спеціальності на ринку праці.

Ще одним напрямом профорієнтації є **підвищення поінформованості** вступників про специфіку майбутніх професій.

Наш досвід свідчить про те, що більшість вступників мають досить поверхове уявлення про специфіку професій, що їх цікавлять. Із метою ліквідації цих інформаційних прогалів Університет проводить **профінформацію**, використовуючи як традиційні, так і сучасні технології під час вищезазначених заходів та шляхом розміщення рекламної інформації в газетах, журналах, виготовлення рекламно-інформаційних буклетів, виготовлення стендів, розміщення інформації на Інтернет-сайтах, спецвипуску газети «Авіатор», проведення online-конференцій, створення відеороликів.

Профорієнтаційна робота Університету відзначена Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. Так 15 лютого на XV Ювілейній міжнародній виставці навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні – 2012» Університет було нагороджено золотою медаллю в номінації «Професійна орієнтація молоді: сучасні тенденції та перспективи розвитку». Номінація передбачала конкурс розробок за такими напрямками:

- сучасні форми та зміст професійної орієнтації молоді;
- інформаційно-комунікаційні технології у профорієнтаційній роботі з молоддю;
- підготовка фахівців до профорієнтаційної роботи з молоддю;
- науково-методичне забезпечення профорієнтаційної роботи з молоддю.

Рис. 1

Безперечно, в Університеті є певна система профорієнтаційної роботи за структурними елементами: профінформація та профконсультація. А чи потрібно її вдосконалювати, враховуючи високу конкуренцію серед ВНЗ та демографічну ситуацію в Україні?

Проаналізуємо це питання за даними Департаменту вищої освіти МОНмолодьспорту.

Сьогодні в Україні ВНЗ I-II рівня акредитації – 505, III-IV – 349. Всього 854 ВНЗ.

Уже протягом кількох років МОНмолодьспорту проводить роботу з оптимізації та реорганізації мережі українських ВНЗ. За останні 6 років їх зменшено на 183.

Кількість приватних навчальних закладів у 2011 році зменшилась з 196 до 187 (на 9).

Якщо у 2011 році випусників ЗНЗ було 195 тисяч, то у 2012 році їх очікується близько 316 тисяч. Кількість абітурієнтів буде незначно збільшена за рахунок випусників минулих років, випусників коледжів, технікумів та закладів професійно-технічної освіти. Привертаємо вашу увагу: в середньому на один ВНЗ припадає 370 випусників у 2012 р. Як зазначено у виступі Міністра освіти і науки, молоді та спорту України Табачника

Дмитра Володимировича (09.02.12 р. www.osvita.ua) «Планується державна політика таким чином, щоб зберегти параметр 40 бюджетних місць на 100 випускників». Тобто у 2012 році може бути близько 126 тисяч місць державного замовлення.

Інститут соціології НАН України 6 січня 2012 року оприлюднив матеріали **соціологічного виміру** «Оцінка потенціалу випускників середньої школи як ресурсу модернізаційних процесів». (www.mon.gov.ua) Так рівень навчальної підготовки з усіх предметів становить 3,9 бали за п'ятибальною шкалою, що відповідає варіанту оцінки «скоріше задоволений». Найменше задоволені учні підготовкою з фізики та хімії – 3,6 бали, нижче 4 балів – з математики.

Більшість випускників вже зорієнтована на конкретний професійний вибір та отримання **вищої освіти (майже 90%)**. **Не визначилися ще 6,8%** одинадцятикласників. Перевагу робітничим професіям, роботі у сільському господарстві та у сфері обслуговування надали лише 2,6% респондентів.

Пріоритетним для 24,6% випускників є спеціалізація у сфері природничих та точних наук (математика, інформатика, фізика, хімія, біологія, медицина). В соціально-політичному напрямі (економіка, соціологія, право, соціальна психологія, історія) планують у подальшому спеціалізуватися 16,3%. На гуманітарні дисципліни (філософія, філологія, релігієзнавство, антропологія, педагогіка) зорієнтовано 14% опитаних. У сферу бізнесу та менеджменту планує піти 11,2%, на творчі професії (журналіст, митець, музикант) зорієнтовано 10,2% одинадцятикласників, а на **інженерні спеціальності – усього 6,8%**. Військовими хотіли б стати 4,4%, професійно займатися спортом 2,9%.

Вплив на професійний вибір випускників мали батьки (82,2 %) та вчителі (51,8%). Серед інших агентів впливу – Інтернет (44,9%), друзі (32,7%), інформація ЗМІ (28,7%).

Нами було проведено **профорієнтаційне анкетування серед слухачів підготовчих курсів ІДП** та учнів Авіакосмічного ліцею (426 осіб). Серед них впевнено стверджують, що визначились із вибором майбутньої професії – 33,5%, швидше так, аніж ні – 54%, 12,5% – не визначились.

Перевагу при виборі майбутньої професії надали:

35% – природничі та точні науки (математика, інформатика, фізика, хімія, біологія, географія);

16% – сфера бізнесу та менеджменту;

16% – соціально-політичний напрям (економіка, соціологія, право, психологія, історія);

14% – творчі професії (журналіст, митець, музикант);

9% – гуманітарні дисципліни (філософія, філологія, релігієзнавство, педагогіка);

8% – інженерні спеціальності;

2% – військові спеціальності.

Занепокоєння викликає низький відсоток вибору вступу на інженерно-технічні спеціальності, адже Університет проводить набір абітурієнтів на 50 напрямів підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, з них 29 інженерно-технічні, що становить 58%. На 42 напрями підготовки фахівців із 50 необхідно надати сертифікати з математики та фізики, що становить 84% від загальної їх кількості.

В середньому від 50% до 39% респондентів проінформовано про умови праці, професійні якості, потребу на ринку праці та можливість отримання майбутньої професії. На професійний вибір вплинули такі чинники:

самостійне рішення –	67,1%;
особисті здібності –	52,3%;
батьки –	33,9%;
Інтернет –	14,1%;
друзі чи знайомі –	11,3%;
вчителі –	5,4%;
інформація в ЗМІ –	5,2%.

Аналізуючи соціологічні виміри можна зробити висновок, що при проведенні профорієнтаційної роботи необхідно працювати безпосередньо з випускниками, їх батьками як особисто, так і через мережу Інтернет.

Регіональний розподіл студентів I курсу Університету 2011 р.

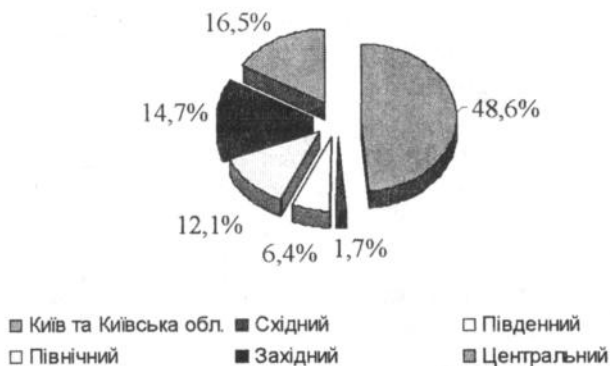

Рис. 2

Проаналізуємо, які регіони України представляють для Університету інтерес із точки зору ефективного набору студентів. Вашій увазі пропонується кількісний склад студентів I курсу у 2011 році по регіонах України. Профорієнтаційна робота Університету у 2011 році була в основному сконцентрована у м. Києві та Київській області, що і дало свої позитивні результати. Доцільно зосередити роботу з абітурієнтами на Житомирській, Черкаській, Хмельницькій, Чернігівській, Вінницькій, Полтавській областях.

Таблиця 1

Кількісний склад студентів I курсу у 2011 році

№ п/п	Назва регіону	Кількість
1.	м. Київ	900
2.	Київська обл.	406
3.	Житомирська обл.	151
4.	Черкаська обл.	150
5.	Хмельницька обл.	115
6.	Чернігівська обл.	109
7.	Вінницька обл.	106
8.	Полтавська обл.	88

9.	Сумська обл.	66
10.	Рівненська обл.	65
11.	Волинська обл.	63
12.	Дніпропетровська обл.	62
13.	Львівська обл.	49
14.	Запорізька обл.	41
15.	Тернопільська обл.	40
16.	Херсонська обл.	38
17.	Кіровоградська обл.	36
18.	Одеська обл.	32
19.	АР Крим	30
20.	Миколаївська обл.	28
21.	Закарпатська обл.	26
22.	Луганська обл.	26
23.	Івано-Франківська обл.	23
24.	Донецька обл.	15
25.	Чернівецька обл.	13
26.	м. Севастополь	4
27.	Харківська обл.	4

Таблиця 2

Кількісний склад студентів I курсу у 2011 році по регіонах України

№ п/п	Регіони України	Зараховані на I курс НАУ у 2010-2011 н.р.	
		Кількість	Відсоток
1.	м. Київ та Київська обл.	1306	48,6%
2.	Центральний	442	16,5%
3.	Західний	394	14,7%
4.	Північний	326	12,1%
5.	Південний	173	6,4%
6.	Східний	45	1,7%
	Разом	2686	100%

Кількість студентів I курсу 2011-2012 н.р.

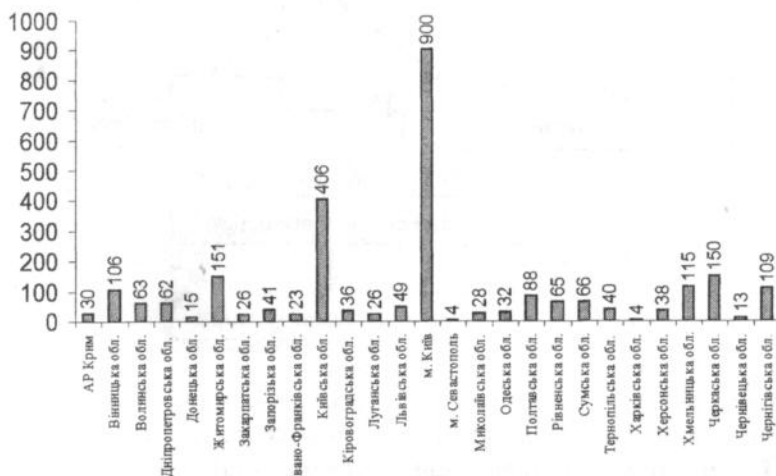

Рис. 3 Кількість студентів I курсу 2011-2012 н.р.

Нагадаємо, що у **мережі процесів СМЯ НАУ** визначені такі процеси освітньої діяльності, як доуніверситетська підготовка та відбір абітурієнта.

Процес доуніверситетської підготовки виконується для:

- підвищення якості підготовки абітурієнта;
- формування їхньої фахової орієнтації;
- забезпечення комплектації контингенту.

Процес відбору абітурієнтів включає:

- профорієнтаційну роботу;
- оцінювання та відбір абітурієнта.

Процес освітньої діяльності СМЯ НАУ

Схема 3

Розглянемо схему процесів освітньої діяльності з точки зору порушеного питання та простежимо послідовність їх виконання. Як впливає процес профорієнтаційної роботи на якість підготовки фахівців?

Результати ЗНО з української мови та літератури 2011 р.

Рис. 4

Профорієнтаційна робота через процес доуніверситетської підготовки та відбір абітурієнта забезпечує **якісний контингент студентів I курсу.**

Нами досліджено контингент зарахованих студентів на I курс Університету у 2011 році з точки зору якості знань та умінь з

української мови та літератури (сертифікат № 1) та історії України, математики, фізики, хімії, біології, англійської мови (сертифікат № 2, № 3).

Результати ЗНО (Сертифікат №2, №3) 2011 р.

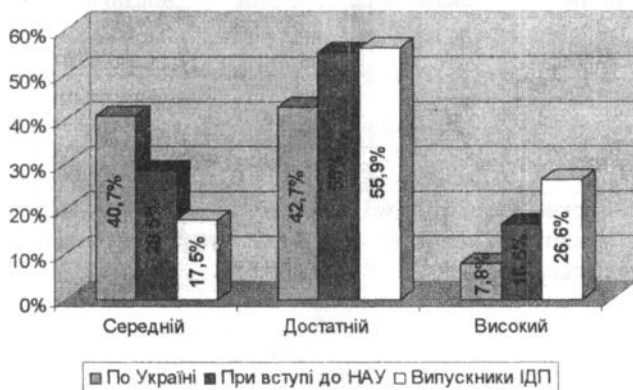

Рис. 5

Таблиця 3

Зведені дані про результати ЗНО по Україні 2011 р.

№ п/п	Навчальні дисципліни	Кількість учасників	Рівень знань та умінь		
			Середній (124 - 150 балів)	Достатній (150,5 - 179,5 балів)	Високий (180 - 200 балів)
1.	Українська мова та література	225098	41,19%	41,66%	7,82%
2.	Історія України	162205	39,42%	43,07%	7,70%
3.	Математика	145856	42,78%	41,81%	8,18%
4.	Фізика	46354	41,76%	43,72%	7,65%
5.	Хімія	31121	39,11%	43,19%	7,60%
6.	Біологія	88438	40,85%	41,77%	7,73%
7.	Англійська мова	62770	40,08%	42,45%	8,16%
	Сертифікат № 2, №3		40,7%	42,7%	7,8%

Примітка: Сертифікат №2, №3 є середнім арифметичним даним із навчальних дисциплін (Історія України, математика, фізика, хімія, біологія, англійська мова).

Таблиця 4

Зведені дані про результати вступу в НАУ 2011 р.

Навчальні дисципліни	Кількість учасників	Рівень знань та умінь		
		Середній (124 - 150 балів)	Достатній (150,5 - 179,5 балів)	Високий (180 - 200 балів)
Українська мова та література	2686	27%	57%	16%
Сертифікат №2, №3	2686	28,5%	55%	16,5%

Примітка: Сертифікат №2, №3 є середнім арифметичним даним із навчальних дисциплін (Історія України, математика, фізика, хімія, біологія, англійська мова).

Таблиця 5

Зведені дані
про результати ЗНО випускників ІДП, які зараховані на І курс
НАУ 2011 р.

	Рівень знань та умінь		
	Середній (124 - 150 балів)	Достатній (150,5 - 179,5 балів)	Високий (180 - 200 балів)
Українська мова та література	15,9%	58,58%	25,4%
Сертифікат №2, №3	17,5%	55,9%	26,6%

Таблиця 6

Порівняльна характеристика результатів ЗНО
з української мови та літератури 2011 р. (сертифікат № 1).

ЗНО	Рівень знань та умінь		
	Середній (124 - 150 балів)	Достатній (150,5 - 179,5 балів)	Високий (180 - 200 балів)

По Україні	41,19%	41,66%	7,82%
При вступі до НАУ	27%	57%	16%
Випускників ІДП, зарахованих до НАУ	15,9%	58,58%	25,4%

Таблиця 7

**Порівняльна характеристика результатів ЗНО за 2011 р.
(сертифікат № 2, №3)**

ЗНО	Рівень знань та умінь		
	Середній (124 - 150 балів)	Достатній (150,5 - 179,5 балів)	Високий (180 - 200 балів)
По Україні	40,7%	42,7%	7,8%
При вступі до НАУ	28,5%	55%	16,5%
Випускників ІДП, зарахованих до НАУ	17,5%	55,9%	26,6%

Дана інформація свідчить, що на I курс Університету зарахований контингент абітурієнтів із вищими статистичними середніми даними, ніж по Україні, значна кількість яких має достатній та високий рівень знань. При цьому прослідковується тенденція більш якісної підготовки абітурієнтів на підготовчих курсах ІДП, завдяки щорічному поновленню змісту навчальних програм із дисциплін у відповідності до діючих Державних стандартів повної загальної середньої освіти, програм та специфікації тестів ЗНО Українського центру оцінювання якості освіти, а також професіоналізму викладачів кафедри базових і спеціальних дисциплін.

Якісна фізико-математична підготовка є стрижневою складовою професійної компетентності інженера, який повинен володіти методами математичного моделювання, кількісного та якісного аналізу, обробки інформації, прогнозування та оптимізації.

Рівень фізико-математичної підготовки студентів I курсу повинен щорічно аналізуватись на кафедрах, факультетах, в інститутах. Зниження якості фізико-математичної підготовки потребує особливої уваги до викладання курсу вищої математики

та фізики, і починати треба із змісту програм, тому що вони залишаються з року в рік незмінними, а реформування середньої освіти за декілька останніх років двічі змінило Державні стандарти повної та загальної середньої освіти та навчальні програми.

В Україні активно запроваджується робота з **організації** якісного **профільного навчання** старшої школи для учнів 10-11 класів. Із цього випливає, що профорієнтаційну роботу на базі профільних навчальних закладів навчальним інститутам (факультетам) потрібно планувати та проводити відповідно до напрямів підготовки фахівців. Доцільно залучати до роботи номіновані навчальні заклади нового типу «100 кращих закладів України», «100 кращих шкіл за результатами ЗНО-2011» та проводити індивідуальну роботу з переможцями (призерами) предметних олімпіад та МАН «Дослідник».

Зниження якості фундаментальної підготовки абітурієнта в Університеті потребує, перш за все, **корекції навчально-методичного процесу** кафедрами фундаментальної підготовки, які готують учорашніх абітурієнтів до сприйняття спеціальних курсів та навичок самостійної навчальної та наукової роботи. Насамперед це стосується фізико-математичної підготовки.

Відомо, що в Університеті щороку відраховується значна кількість студентів.

На нашу думку, **причинами відрахування студентів I курсу**, коли триває **процес адаптації** є:

- відсутність мотивації навчання;
- низький базовий рівень знань та умінь;
- неправильний профорієнтаційний вибір;
- психолого-педагогічні особливості відносин «студент – викладач», «викладач – студент»;
- невідповідність змісту навчання в ЗНЗ та ВНЗ.

У контексті визначеної теми необхідно також звернути особливу увагу на **підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу**. А саме внести до планів підвищення кваліфікації питання:

- особливості профорієнтаційної роботи;
- відбір абітурієнтів;

- розробки програм спецкурсів, лекторію «Вступ до спеціальності»;
- моніторингу якості освіти;
- розробки професіограм спеціальностей;
- діагностики та моніторингу профвідбору.

Відзначимо, що робота з **обдарованою молоддю** є однією із перспективних форм профорієнтаційної роботи. У 2011 році у структурі МАН «Дослідник» 27 територіальних відділень до роботи в яких, долучилося понад 250 тисяч учнів. Сьогодні особливої актуальності набуває профробота по залученню до навчання в технічний університет **переможців всеукраїнських предметних олімпіад та МАН «Дослідник»**. Саме це і є одним із джерел *«надходження»* обдарованої молоді до Університету. Цей контингент абітурієнтів може принести Університету не одну перемогу у Всеукраїнських студентських олімпіадах, поповнити лави студентів Інституту новітніх технологій, збільшити кількість учасників Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Політ», а в майбутньому претендувати на вступ до аспірантури.

Таким чином, профорієнтаційна робота впливає, у деякій мірі, на якість навчального процесу та підготовку студентів, від чого безпосередньо залежить їх працевлаштування за фахом.

Зазначимо, що особливий інтерес у школярів викликає можливість пройти **тестування** на предмет потрібного професійного середовища за допомогою психодіагностичних методик. Тому доцільно було б запропонувати вступникам **профорієнтаційні тестування** за програмою професійної комп'ютерної діагностики з метою підвищення ефективності роботи, а головне, щоб допомогти зробити правильний вибір майбутньої професійної діяльності, після проходження якого видається комп'ютерний звіт про результати з висновком та рекомендаціями. Чи не варто і нам запровадити зазначену **профдіагностику?**

Профорієнтаційна робота не може зводитися до окремих заходів, тому перед нами постає завдання – **спланувати систему профорієнтаційної роботи.**

Про наявність такої системи можна говорити, коли чітко визначені мета та завдання роботи, заходи профорієнтаційного змісту проводяться не від випадку до випадку, а систематично згідно плану роботи.

При плануванні системи профорієнтаційної роботи необхідно передбачити наступне:

- 1) у планових заходах повинні бути відбиті завдання професійної орієнтації;
- 2) усі навчальні підрозділи варто залучати до профорієнтаційної роботи;
- 3) вжити заходи для поліпшення рівня знань необхідних працівникам для успішного проведення роботи профорієнтаційного і профконсультаційного характеру.

Будь-яка система недієздатна без чіткого планування її роботи.

Планування профорієнтаційної роботи та її проведення не може здійснюватись у навчальних підрозділах у відриві від його загального плану роботи, тому у планах роботи кожної кафедри доцільно передбачити такий розділ. Будь-яке планування в кінцевому результаті передбачає його **аналіз**, який необхідно здійснювати на засіданнях кафедр, вчених рад інститутів (факультетів).

Визначимо **шляхи подальшого розвитку профорієнтаційної роботи** та її вдосконалення. Враховуючи кадровий та матеріально-технічний ресурс Університету, для підвищення якості відбору абітурієнтів раціонально запровадити **нові форми профорієнтаційної роботи**, такі, як:

- лекторій «Вступ до спеціальності», «Основи вибору професії»;
- екскурсії на підприємства, з якими Університет має угоди про співробітництво;
- «Уроки трудового реального життя», «Зроби правильний вибір»;
- залучення переможців (призерів) предметних олімпіад, МАН «Дослідник» до участі у Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених та студентів «Політ»;
- викладання спецкурсів у ЗНЗ;

- проведення ділових ігор, конкурсів;
- залучення школярів до святкування Днів працівника галузі (ракетно-космічної галузі України, навколишнього середовища, видавництва, журналіста, архітектури України, будівельника, авіації, прокуратури, енергетики);
- творчі зустрічі школярів із провідними науковцями Університету.

Аналіз **стану профорієнтаційної роботи** в Університеті потребує, на наш погляд, подальшого **розвитку** у:

- впровадженні професійної діагностики, професійного відбору, професійної адаптації як структурних елементів профорієнтаційної роботи;
- поглибленні співпраці з профільними спеціалізованими навчальними закладами, ліцеями, гімназіями, коледжами, технікумами;
- роботі з обдарованою молоддю;
- залученні школярів до виховних заходів в Університеті;
- розміщенні інформації про Університет у ЗНЗ на програмно-апаратних комплексах «Профорієнтаційний термінал», що встановлені центрами зайнятості;
- проведенні семінарів для відповідальних за профорієнтаційну роботу в Університеті;
- розробці професіограм фаховими кафедрами;
- співпраці студентського та учнівського органів самоврядування;
- випуску довідника «Абітурієнт» на паперових та електронних носіях;
- підвищенні кваліфікації викладацького складу Університету;
- удосконаленні планування профорієнтаційної роботи на кафедрах, інститутах, факультетах;
- використанні інформаційно-комунікативних ресурсів, в тому числі мережі Інтернет.

Забезпечення системи профорієнтаційної роботи

Схема 4

Враховуючи проведений аналіз стану профорієнтаційної роботи, вважаємо за доцільне запровадити роботу **Центру професійної орієнтації** в Університеті, який повинен забезпечити цілісність системи профорієнтаційної роботи з молоддю, належну координацію діяльності навчальних інститутів (факультетів).

Таким чином, в результаті проведеного аналізу стану профорієнтаційної роботи Університету та визначення шляхів її подальшого розвитку та вдосконалення приходимо до висновку, що необхідно побудувати **ефективно діючу систему** роботи, для чого потрібно визначити **цілі і завдання**, **спланувати** роботу, визначити **ресурси**, **вдало обрати форми та методи роботи** та **проаналізувати результати** її діяльності.

Ця думка відображена на рис. 6. Дана система буде ефективно працювати тільки за умови її руху за направленим вектором «зверху – вниз» та «знизу – вверху» .

Рис. 6

Усе це є передумовами розробки нового підходу до функціонування системи профорієнтації.

Така стратегія і тактика з даного питання сприйнятлива в Університеті і може здійснити вплив на поліпшення якості набору абітурієнтів, їх кількість, на якість підготовки фахівців, знизити ризики відрахування студентів та сприятимуть підвищенню загального рейтингу Університету.

УДК 53:378.147 (045)

О.Я. Кузнєцова,
*к.т.н., доцент, професор кафедри
теоретичної фізики НАУ, м. Київ*

МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ В КУРСІ ФІЗИКИ ЯК ШЛЯХ ДО ГУМАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

У статті обговорено організаційно-методичні особливості впровадження в навчальний процес в Національному авіаційному